

Нака К. Никшић¹

Наставно одељење у Новом Пазару, Учитељски факултет,
Универзитет у Београду

Стручни
рад

Говорни ритам новопазарској краја са аспекта поставке елементарне музичке писмености

Резиме: Говорни ритам је један од садржаја у поставци ритмичке проблематике елементарне музичке писмености. Сви примери за поставку дводелне и троделне ритмичке врсте и односа трајања у њима у актуелној музичкој литератури у Србији бирани су према ритму стандардној говора, који одуара од говорној ритма новопазарској краја. Методичари језика предлажу да, у почетној фази учења читања и писања, треба доустићи дејству да говори локалним говором. Аналогно томе, у почетној фази музичке поставке, прецизније – у периоду припреме за певање из нојној текста, дејству треба доустићи да садржаје говорној ритма изговара природним говором колоквијалној језика.

Циљ овој рада је утврђивање методичке применљивости примера говорној ритма из литератури у музичком писмењавању деце новопазарској краја. Резултати теоријске анализе показали су да се у неким од њих, према акценуацији новопазарској краја, говорни и музички акценци не одуарају, те да постоје и примери са нетачно дескрибованим говорним ритмом. Ошуда смо закључили да у уџбеничкој и методичкој литератури постоје садржаји који у новопазарском крају не моју имати функцију поставке основних ритмичких врста и односа трајања у њима. У постави музичке културе у овом крају потребно је орезно писуићи избору садржаја из литератури и, у складу са дидактичким принципом писуићности и систематичности, односно правилима од познајој ка нејознајом и од ближеј ка даљем, бирати бројалице/ разбрајалице, дрзалице, изреке и зајонейке ове средине у којима се говорни акценци поклајају са музичким.

Кључне речи: језик, говор, акценци, писменост, ритам, садржај.

¹ naka.niksic@uf.bg.ac.rs

² Рад је проистекао из докторске дисертације „Методичка функција песама новопазарског краја у настави елементарне музичке писмености млађих разреда основне школе“, одбрањене 28. 9. 2016. године на Учитељском факултету Универзитета у Београду, пред Комисијом у саставу: проф. др Ј. Лелеа (ментор), проф. др И. Дробни, проф. др С. Шеховић, и ванр. проф. др М. Ђурђановић.

Copyright © 2017 by the authors, licensee Teacher Education Faculty University of Belgrade, SERBIA.

This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (CC BY 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original paper is accurately cited.

Увод

Говор представља способност човека да смислено исказује мисли и осећања и производи артикулационо-акустичке гласовне скупове, речи и реченице ради споразумевања са говорницима датог језика. Осим тога, појам говор односи се и на локални језик, говорни дијалекат неког краја или језички тип који се по неким својим особинама разликује од изражајних средстава дијалекта коме припада (Radović Tešić, 2014: 117). Прозлазећи кроз одређене фазе усвајања говора³, дете у породици учи правила и вредности⁴ језика и говора⁵, и тако несвесно упија језик који његова заједница чува и преноси с генерације на генерацију (Lučić, 2002). Интензитет/нагласак/акцент⁶, односно „посебно истицање појединих делова говора у говорном процесу“ (Ресо, 1971: 13), један је од најзначајнијих прозодијских елемената говора. Систем акцената / акцентуација⁷ одређује врсту и поло-

3 У процесу усвајања говора дете пролази кроз прелингвистичку и лингвистичку фазу. Прелингвистичка фаза траје до изговарања прве речи са смислом. Дели се на фазу вокализације, до петог месеца, и на фазу брбљања и гукњања. Од шестог месеца дете почиње да разуме говор. Прва изговорена реч има значење читаве реченице и изражава неко емоционално стање, жељу или захтев, а затим следи фаза раног развоја реченице од две речи (обично именица и глагол), па фаза кратких реченица од 3–4 речи. Комплетне реченице јављају се са 4–5 година (Genc, 1989).

4 На појам вредноте говора наилазимо код Губерине, који под њим подразумева прозодијске елементе говора – паузу, реченички темпо, интонацију и интензитет (Guberina, 1967).

5 Језик и говор су тесно повезани, међусобно условљени и нераздвојиви. Блох истиче да језик представља систем знакова, док је говор „дјелатност говорне особе, која се састоји у употребљавању језика или ма којег његовог дијела у сврху узајамног дјеловања с другим члановима говорне заједнице“ (према: Simeon, 1969: 435).

6 Као синоним за интензитет, у говору се, осим термина акцент (нем. *akzent*, фран. *accent*), употребљава и нагласак, мада је акцент најчешће у употреби.

7 Појам акцентуација обухвата све квалитативне и квантитативне одлике одређеног језика, начин обележавања акцената у једном језику и систем акцената у неком писаном споменику из ранијих периода развоја тог језика (Ресо, 1971).

жај акцената у говору, а самим тим и распоред наглашених и ненаглашених слогова и њихово трајање⁸, тј. говорни ритам.

Један од задатака наставе музичке културе у млађим разредима основне општеобразовне школе јесте да ученици овладају елементарном музичком писменошћу. Она обухвата „поставку основних тонских висина и основних ритмичких врста“ и односа трајања у њима (Nikšić, 2016: 8). Примери говорног ритма (разбрајалице/бројалице, игре прстима, пошалице, пословице, изреке/изречнице⁹, загонетке и брзалице) наставни су садржај који има значајно место у процесу музичког описмењавања. Они се у етапама припреме за певање из нотног текста и увођења у певање из нотног текста¹⁰, уз песме, примењују као клише¹¹ за поставку ритмичке проблематике елементарне музичке писмености, односно дводелне и троделне ритмичке врсте и односа трајања у њима.

С обзиром на то да дете почиње да усваја акценте од треће године живота (Vasić, 1991), те да до поласка у школу у потпуности овладава говорним ритмом колоквијалног језика¹², оно ће

8 Врста акцената у речи утиче и на висину, али се у овом раду нећемо бавити овом димензијом звука већ његовим трајањем. Више о томе видети у: Petrović, M. (2014). *Uloga акцената у српској solo pesmi*. Beograd: Službeni glasnik.

9 Изреке се у новопазарском крају називају још и *изречнице*. Реброња наводи да се у народу често каже: „Утуви ову изречницу, море ти треба“ (Rebronja, Kolaković, 2004: 6–7).

10 Процес музичког описмењавања одвија се у три етапе/фазе – припрема за певање из нотног текста, увођење у певање из нотног текста и усавршавање певања из нотног текста (Stojanović, 2001).

11 Реч клише у свакодневном говору (фр. *cliché*) означава „овештао израз, фразу, образац, калуп, шаблон“ (Klajn, Šipka, 2008: 623). У поставци ритма клише означава „мело-поетску или говорну фразу, односно целину, чијим се учењем, памћењем и подсећањем стварају звучне представе и наслагe одређеног ритмичког проблема“ (Nikšić, 2016: 167).

12 Колоквијални или народни језик је „скуп свих народних говора или дијалеката који по неким својим битним карактеристикама, прије свега по заједничкој супстанци и

на почетку школовања изговарати, а самим тим и опажати, бројалице/разбрајалице, игре прстима, пошалице, пословице, изреке/изречнице, загонетке и брзалице у складу са говорним ритмом колоквијалног језика. Методичари матерњег језика истичу да детету „треба допустити да у почетној фази учења читања и писања говори својим локалним, дијалектским говором“ (Milatović, 1986: 19). У складу са наставом језика у почетној фази музичке наставе, прецизније – периоду припреме за певање из нотног текста, детету треба допустити да примере говорног ритма изговара природним говором колоквијалног језика. Међутим, имајући у виду чињеницу да говорни ритам новопазарског краја „одудара“ од говорног ритма стандардног језика и говора¹³ (Vasiljević, 1953: IX), те да у поставци ритмичке проблематике музичке писмености говорни ритам „тражи поштовање акцентовања и дужина изговарања вокала приликом постављања метричке структуре“ (Vasiljević, 1999: 48), као и да дете, при слушању одређеног садржаја, „опажу серију основних удара“ која је груписана у целине „према постојећим акцентима“ (Vasiljević, Z., 2006: 185), поставља се питање да ли су примери говорног ритма у постојећој уџбеничкој и методичкој литератури, с обзиром на то да почивају

структури, представљају цјелину и разликују се од других, сусједних дијалекатских система, тј. од сусједних језика“ (Šipka, 2011: 15). У Европској повељи о регионалним и мањинским језицима (*Evropska povelja o regionalnim i manjinskim jezicima*, www.ljudskaprava.gov.rs) говори се и о територијалним, регионалним језицима и језицима мањина без обзира на њихову стандардност или колоквијалност, те отуда Ликоманова предлаже увођење термина званични и службени језик за стандардни језик, а колоквијалност за регионалне и мањинске језике (Likomanova, 2012).

13 Стандардни језик је „престижни варијетет језика којим се врши споразумевање (усмено и писмено) у свим видовима јавне употребе језика у одређеној језичкој заједници [...] то је језик којим се говори и пише у школи, у администрацији, у средствима масовне комуникације (штампа, радио, телевизија), тим језиком се развија култура и наука, а у књижевности је средство уметничког стварања“ (Lučić, 2002).

на говорном ритму стандардног језика, методички применљиви у музичком описмењавању деце овог краја. Одговор на ово питање могуће је било дати само путем утврђивања карактеристика говорног ритма новопазарског краја и упоредног дескрибовања примера према акцентуацији (говорном ритму) оба говора.

Карактеристике говорног ритма новопазарског краја

Стандардни језик почива на новоштокавском акценатском систему у коме постоје четири акцента. То су краткосилазни (\\), дугосилазни (˘), краткоузлазни (˘) и дугоузлазни (/) акценти. У говорима овог система акцентуације правило је да акценти силазне интонације долазе на први слог двосложних и вишесложних речи, те да акценти узлазне интонације не могу стајати на последњем слогу двосложних и вишесложних речи (Peco, 1971).

Анализирајући литературу из области акцентологије, наишли смо на две студије у којима се говори о акцентима новопазарског краја. У студији *Акцентнај новопазарско-сјеничких говора* Барјактаревић истиче да говори у овом крају према акценту припадају новоштокавским говорима¹⁴, те да се говор у сјеничкој зони делимично разликује од говора у осталом делу новопазарског краја (Barjaktarević, 1963). С друге стране, Пецо у студији *Основи акцентологије српскохрватског језика* наглашава да говор у овом крају већим делом припада конзервативнијем штокавском говору¹⁵, те да Сјеница са околином

---

14 Барјактаревић истиче да је говор овог краја обухваћен процесом померања старих акцената истовремено када и други новоштокавски говори, али да су „извесни моменти“ учинили да тај процес на овом подручју не добије „размак и интензитет као у херцеговачком говору“ (Barjaktarević, 1963: 134).

15 Пецо истиче да је прасловенска акцентуација имала шест акцената и била је „доста компликована и као таква није могла да се дуго одржи“, те је у штокавском говору

припада зетско-сјеничком говорном типу (који по основним карактеристикама спада у прогресивније говоре штокавског дијалекта / новоштокавске говоре), али да су се у њему задржали одређени елементи архаичне акцентуације (Ресо, 1971). Оно што из ове две студије можемо закључити јесте да је говор новопазарског краја делимично неуједначен¹⁶, те да га, када је реч о акценатским карактеристикама које су битне за посматрање говорног ритма са аспекта овог рада, одликују:

1. постојање старог дугог акцента на крајњем слогу речи;
2. стари дуги акцент на унутрашњем слогу речи;
3. архаична акцентуација у тросложним и вишесложним речима;
4. појава да речи, које су примиле новоштокавске акценте при промени облика, задржавају архаичну акцентуацију;
5. селективно померање акцента на проклитику.

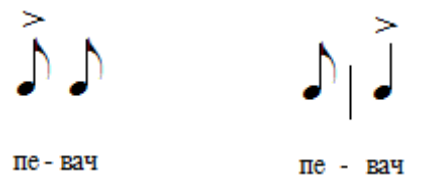
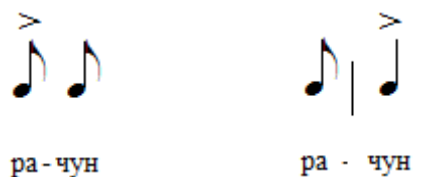
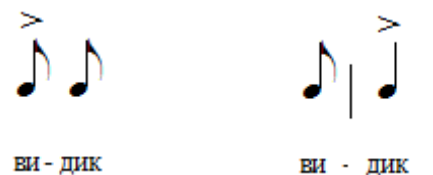
Да бисмо указали на то како се ове акценатске карактеристике рефлектују на говорни ритам новопазарског краја, имајући у виду да говор „може бити дескрибован са мање-више поузданим односима дужина“ (Vasiljević, 1999: 46), прво ћемо дати неколико упоредних примера стандардног и колоквијалног говорног ритма за сваку акценатску карактеристику.

дошло до њеног упрошћавања и настанка краткосилазног (˘) и дугосилазног (˘˘) акцента. Овакав конзервативнији штокавски говор, сматра он, одликује косовско-ресавску и зетско-јужносанџачку зону и претходила је четвороакценатском систему новоштокавског дијалекта (Ресо, 1971: 41).

¹⁶ Бајрактаревић наводи да је херцеговачки говор (преко пријепољског и нововарошког подручја) убрзао раније започет процес померања старих акцената у сјеничкој зони, те да се говор у њој делимично разликује од говора у осталом делу новопазарског краја (Bařaktarević, 1963).

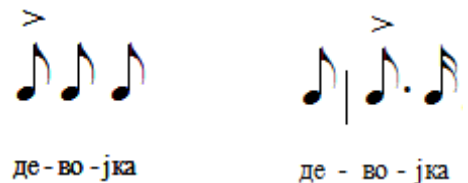
1) Стари дуги акцент на крајњем слогу:

стандардни говор   говор новопазарског краја

2) Стари дуги акцент на унутрашњим слоговима:

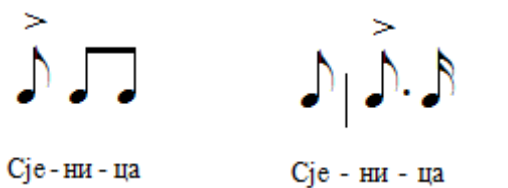
стандардни говор   говор новопазарског краја

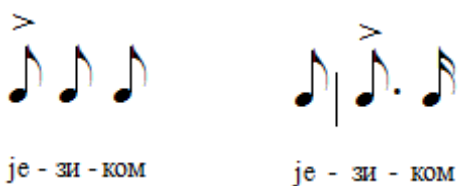
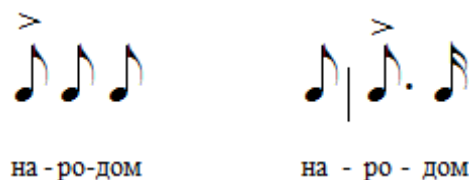
3) Архаична акцентуација у тросложним и вишесложним речима

стандардни говор   говор новопазарског краја

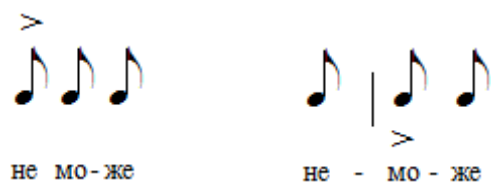
4) Речи које су попримиле новоштокавске акценте (*на́род, је́зик, ду́ша*), али при промени облика речи имамо стару акцентуацију (*наро́дом, јези́ком, души́ом*).

стандардни говор   говор новопазарског краја

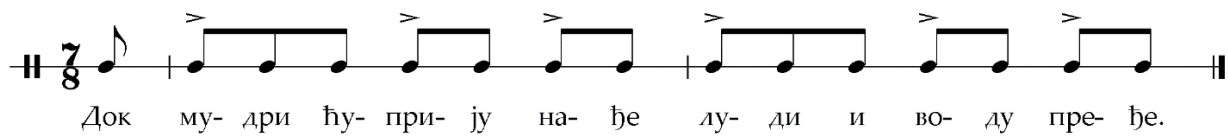

5) Проклитике су, најчешће, једносложни или двосложни предлози, везници и негације. Услед акцентских померања у прошлости дошло је и до померања акцента на проклитику. Међутим, у новопазарском крају има и примера где није извршено ово померање. Најчешће су то примери где је проклитика негација.

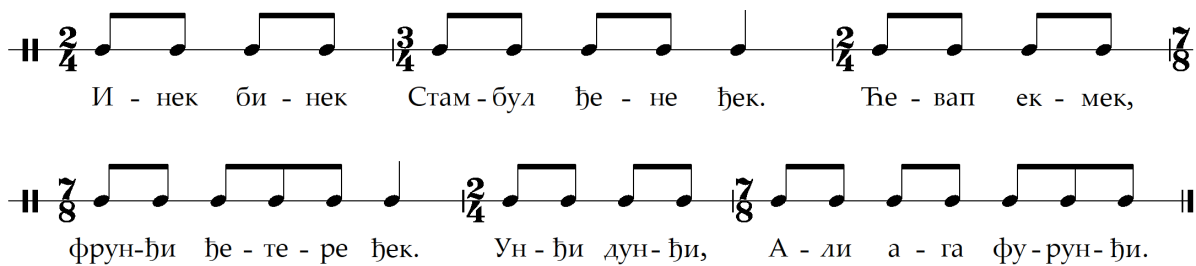
стандардни говор   говор новопазарског краја

Задржавање старих акцената на последњем слогу и унутрашњим слоговима речи, као и непреношење акцента у појединим група-

Пример 1. Узмах (Преузето из: Rebronja, Kolaković, 2004: 28).

Пример 2. Турцизми у бројалицама (Izbor narodnih umotvorina, 1987: 37).

ма речи на проклитику одразило се и на изрази-то присуство узмаха у говорном ритму. Анализирајући говорни ритам изрека/изречница новопазарског краја, утврђено је да је међу њима присутан значајно већи број узмаха у односу на окружење (Пример 1).¹⁷

Турски језик се у новопазарском крају у одређеним круговима становништва паралелно говорио све до балканских ратова 1912–1913. године, а након тог периода у говору и певању локалног становништва наставили су да живе

17 Ауторка Васиљевић је, на основу анализе Вукове збирке народних пословица и узречица, указала на проблем: „губитак јамба (или боље речено уздаха) у српскохрватском језику“ (Vasiljević, 1999: 48). С друге стране, анализом две хиљаде и две изреке новопазарског краја (Rebronja, Kolaković, 2004) утврдили смо да чак триста четрнаест њих, односно 15,68%, има узмах на почетку (видети у: Nikšić, 2016). Међутим, занимљиво је да, када је реч о узмаху у песмама, нема разлике између песама новопазарског краја и оних у окружењу. Наиме, анализом хиљаду и тринаест етномузиколошких записа песама новопазарског краја (из збирки Vasiljević, М., 1953; 1967; Vukosavljević i sar. 1984) утврдили смо да у њима нема ниједног узмаха (Nikšić, 2016). Овакав податак се подудара са резултатима истраживања преко десет хиљада народних мелодија на српском и хрватском говорном подручју Зориславе Васиљевић, која истиче да ни у једном запису „НИЈЕ ПРОНАЂЕН ПРИМЕР СА УЗМАХОМ НА ПОЧЕТКУ МЕЛОДИЈЕ“ (Vasiljević, 1999: 48).

бројни турцизми (Şentürk, Nikšić, 2013). Они су се значајно одразили на лексички фонд и реченичну синтаксу у новопазарском крају, а минимално на акцентуацију (Пример 2)¹⁸, што је и нормално, с обзиром на то да „речи страног порекла, када се уклопе у домаћи лексички фонд, без обзира на њихово порекло и време преузимања, подвргавају се, у највећем броју случајева, свим фонетским и морфолошким изменама које вреде и за речи домаћег порекла“ (Ресо, 1971: 48).

У наставку рада, да бисмо указали на разлику у говорном ритму новопазарског краја и стандардног језика, дескрибоваћемо ритам загонетке „Јела“ према обама говорима (Пример 3). Из овог примера може се уочити да се ритам подудара само у последњем такту обају записа. До разлике у ритму дошло је услед другачијег положаја акцената у првом, другом (акцент на другом уместо на првом слогу у тросложним речима *јелика* и *велика*) и трећем такту (није извршено померања акцената на проклитику у групи речи *не хвајџа*) – а самим тим и трајања и расподела дужина слогова.

18 Реч *инек* од глагола *интек* – сићи, *динек* од глагола *бинтек* – попети се, *екмек* – хлеб, ун (un) – брашно, *фурунђи* од речи *фурунци* – пекар.

- говорни ритам стандардног језика

- говорни ритам новопазарског краја

Пример 3. Говорни ритам зајонейке „Јела“.

Примери говорног ритма у постојећој уџбеничкој и методичкој литератури

У даљем току рада указаћемо на то како деца новопазарског краја опажају и изводе примере говорног ритма из актуелне уџбеничке литературе. То ћемо учинити на основу бројалице „Гусен гусеница“ (Пример 4), која се налази у уџбенику за први разред основне школе (Stojanović i sar., 2005). Према говорном ритму стандардног језика, акценти у њој (музички и говорни) нала-

зе се на првој и трећој четвртини. Уколико ову бројалицу запишемо према говорном ритму новопазарског краја, уочавамо да се акценти код четворосложних речи *гусеница* и *Лејеница* не налазе на почетном већ предзадњем слогу, односно да се, уместо на трећој, налазе на четвртој четвртини. Дакле, можемо рећи да се говорни акценти у овој бројалици не поклапају са метричким, а то значи да бројалица „Гусен гусеница“ у новопазарском крају није погодан садржај за стварање звучних наслага дводелне ритмичке врсте.

- говорни ритам стандардног језика

- говорни ритам новопазарског краја

Пример 4. Говорни ритам бројалице „Гусен гусеница“.

- ритмички говор (Пример преузет из: Pavlović, 2004: 28)

народна

Јед-на го-ло, дво го-ло, тро го-ло, че-вр го-ло, пек-ма, ок-ма,
ди-ви-ро-ге дик-ма, кар-пош ка-ра-гош, вр-чи реп, тр-чи зец

- говорни ритам новопазарског краја

Јед-но го-ло, дво го-ло, тро го-ло, че-вр го-ло, пек-ма, ок-ма,
ди-ви-ро-ге дик-ма, кар-пош ка-ра-гош, вр-чи реп, тр-чи зец.

Пример 5. Погрешно записан пример у методичкој литератури.

Последњих година у јавности су се појавиле две музичке збирке са садржајима новопазарског краја у којима се, осим народних песама, налазе и бројалице, пословице, загонетке и стихови писаца за децу Драгослава Николића и Омера Турковића. То су збирке *Рашански мошиви* и *Пјесме од бехара* (Pavlović, 2004; 2008). Ради савладавања ритмичке проблематике она наводи десет примера говорног ритма из новопазарског краја. У збирци *Рашански мошиви* то су изрека „Ако си само за себе“ и бројалице „Трчи зец“ (Пример 5) и „Мјауче маца“ (Pavlović, 2004: 25–30). У збирци *Пјесме од бехара* ова ауторка наводи пошалицу „Зај, Зај Задо“, бројалице „Једно голо“, „Угријало сунце“ и „Лиђи, лиђи“, загонетке „Орах“ и „Бајрак“ и бајалицу „Омане“ (Pavlović, 2008: 20–24). Анализом ритмичких записа ових примера увиђамо да је код одређе-

ног броја њих, заправо, записан ритмички говор који је ништа друго до негативна појава изговарања текста „по нотним вредностима исписаним испод њега“¹⁹ (Vasiljević, 1999: 46). На овај начин учитељи се упућују на деци неприродан говор (вештачки говорни ритам), а самим тим и погрешан пут савладавања ритмичке проблематике у новопазарском крају.

Закључак

Анализом релевантне литературе из области акцентологије и музичке педагогије, као и ком-

19 О неоправданости коришћења ритмичког говора у музичкој настави писала је Зорислава Васиљевић. Она истиче да је ритмички говор методички оправдан само за постављање ритмичких фигура, и то „када се користе САМО ПОЈЕДИНЕ РЕЧИ, а не читаве реченице“ (Vasiljević, 1999: 45).

парирањем дескрибованог говорног ритма утврдили смо да се говорни и музички акценти у одређеним примерима говорног ритма у уџбеничкој и методичкој литератури, када се изводе и опажају према говорном ритму новопазарског краја (услед присуства архаичне акцентуације), не подударaju, што значи да они не могу бити методички применљиви у настави елементарне музичке писмености у првом и другом разреду основне школе у овом крају. До тога, најчешће, долази у примерима са тросложним (мада има изузетака), а ређе четворосложним и двосложним речима, као и онима у којима се не врши померање акцента на проклитику. Зато би учитељи у новопазарском крају при поставци ритмичке проблематике музичке писмености, нарочито у првом разреду, морали да обратe пажњу на овај проблем и пажљиво приступе избору садржаја из постојеће литературе. Оспособљавање за препознавање и решавање овог проблема би, наравно, требало да започне још за време основних студија, у оквиру предмета Методика наставе музичке културе 1 и 2, те да се настави у оквиру стручног усавршавања учитеља (мастер студије, семинари, музичке радионице).

Литература

- Barjaktarević, D. (1963). Akcenat novopazarsko-sjениčких govora. U: Ajeti, I. (ur.). *Zbornik filozofskog fakulteta u Prištini I* (separat) (1–148). Beograd: Radiša Timotić.
- *Evropska povelja o regionalnim i manjinskim jezicima*. Posećeno 7. juna 2017. godine na: <http://www.ljudskoprava.gov.rs/sr/node/129>
- Genc, L. (1989). *Govor. Pedagoška enciklopedija 1*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Guberina, P. (1967). *Zvuk i pokret u jeziku*. Zagreb: Zavod za fonetiku Filozofskog fakulteta.
- *Izbor narodnih umotvorina* (1987). Novi Pazar: Dečji vrtić „Mladost“.
- Klajn, I., Šipka, M. (2008). *Veliki rečnik stranih reči i izraza*. Novi Sad: Prometej.
- Likomanova, I. (2012). Jezička situacija na srpskom govornom području danas. *Južnoslovenski filolog LXVIII* (147–157). Beograd: SANU i Institut za srpski jezik.
- Lučić, P. (2002). *Jezička norma i standardizacija*. Posećeno 30. marta 2016. godine na: <http://www.riznicasrpska.net/vukijezik/index.php?topic=67.0>
- Milatović, V. (1986). *Nastava početnog čitanja i pisanja – priručnik za učitelje i studente Pedagoške akademije za obrazovanje nastavnika razredne nastave*. Beograd: ZUNS.
- Nikšić, N. (2016). *Metodička funkcija pesama novopazarskog kraja u postavci elementarne muzičke pismenosti učenika mlađih razreda osnovne škole* (doktorska disertacija). Beograd: Univerzitet u Beogradu, Učiteljski fakultet.

- Pavlović, B. (2004). *Rašanski motivi. Folklorno muzičko stvaralaštvo Jugozapadne Srbije u osnovnoj školi*. Raška: Centar za kulturu i informisanje „Gradac“.
- Pavlović, B. (2008). *Pjesme od behara*. Novi Pazar – Tutin: CBS.
- Petrović, M. (2014). *Uloga akcenta u srpskoj solo pesmi*. Beograd: Službeni glasnik.
- Peco, A. (1971). *Osnovi akcentologije srpskohrvatskog jezika*. Beograd: Naučna knjiga.
- Radović Tešić, M. (2014). Govor. *Leksikon obrazovnih termina* (117). Beograd: Učiteljski fakultet.
- Rebronja, I., Kolaković, M. (2004). *Budi nešto da ne budeš ništa, 2002 izrečnice*. Priboj: Lav.
- Simeon, R. (1969). *Enciklopedijski rječnik lingvističkih naziva III*. Zagreb: Matica Hrvatska.
- Stojanović, G., Vasiljević, Z. i Drobni, T. (2005). *Muzička kultura za 1. razred osnovne škole*. Beograd: ZUNS.
- Šipka, M. (2011). *Kultura govora*. Novi Sad: Prometej.
- Şentürk, N., Niksic, N. (2013). Geleneksel Boşnak Müziğinde Türk Halk Şarkıları [Uticaj turskih narodnih pesama na muzičku tradiciju Bošnjaka]. *IV. Uluslararası Türk Kültürü Kurultayı*. No. 49, Cilt 2, 491–502. Ankara: Halk Kültürü Araştırmaları Kurumu Yayınları.
- Vasić, S. (1991). *Veština govorenja*. Beograd: Kosmos.
- Vasiljević, M. (1953). *Narodne melodije iz Sandžaka*. Beograd: SANU.
- Vasiljević, M. A. (1967). Югославские народные песни из Сандžака. Moskva: Muzika.
- Vasiljević, Z. (1999). *Teorija ritma sa gledišta muzičke pismenosti*. Beograd: Fakultet umetnosti.
- Vasiljević, Z. (2006). *Metodika muzičke pismenosti*. Beograd: ZUNS.
- Vukosavljević, P., Vasić, O. i Bjeladinović, J. (1984). *Narodne melodije, igre i nošnje Peštersko-sjeničke visoravni*. Beograd: RTB.

Summary

Speech rhythm is one element of the content pertaining to rhythm in basic musical literacy. All examples for setting up two-part and three-part types of rhythm and for the relationship between the time intervals within them were selected in the current music education literature in Serbia on the basis of the rhythm of standard speech which differs from the speech rhythm of the Novi Pazar area. Language methodologists suggest that during the initial phase of learning to read and write a child should be allowed to speak the local language. Similarly, during the initial phase of music education, or more precisely, when learning to sight-sing, a child should be allowed to use the content based on the speech rhythm of the colloquial language of its environment.

The aim of this paper is to determine the applicability of the examples of speech rhythm found in the existing literature for the music education of children from the area of Novi Pazar. The results of the theoretical analysis have shown that in some of them, based on the accentuation of the Novi Pazar area, the speech and music rhythm do not coincide, and that there are examples of incorrectly described speech rhythm. Therefore, we conclude that the existing course books and literature on music education methodology include the content which, in the Novi Pazar area, cannot be used to teach basic types of rhythm and the relationship between the time intervals within them. Music education classes in this area should be approached with more care when it comes to selecting content from the existing literature. The contents typical of the Novi Pazar area in which the speech rhythm matches the music rhythm should be selected as well.

Keywords: language, speech, accent, literacy, rhythm, content.